

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Qvintvs, De Christo. Qui est de Meditore & eius merito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

LIBER QVIN.

T V S

DE CHRISTO.

Qui est de Mediatore, & eius merito.

CAPVT PRIMVM.

*Explicatur breuiter, secundum quam naturam
CHRISTVS sit Mediator.*

DVAE SVPER SVNT de Christo disputationes; VNA, secundum quam naturam Christus sit Mediator; ALTE RA, num tantum nobis, an etiam sibi Mediator Christus aliquid suis operibus & laboribus promeruerit; quibus quaestionibus explicandis postremum hunc librum, seu potius libellum, dedicauimus.

Vt igitur à priori incipiamus, explicandum erit initio, quid sit proprie Mediator. Vocamus MEDIATOREM eum, qui inter aliquos dissidentes, aut certe non coniectos mediū se interponit, vt eos redigat ad concordiam, vel nouo foedere coniungat. Contingit autem hoc dupliciter: Primò, per substantialem aliquā mediationem: Secundò, per operationem.

PRIMO modo Christus dici potest Mediator, quatenus personalitas eius coniunxit nouo & mirabili foedere diuinā & humanam naturam. Et licet de hac mediatione saepe loquantur Patres, tamen non est ea, de qua nunc disputamus. Nam de ista mediatione non est opus quaerere, secundum quam naturam fiat. non enim sit secundum aliquam naturam, sed secundum personalitatem, quæ connectit duas naturas. Præterea, ista mediatio non est inter naturas dissiden-

tes.

res: Nec enim vnquam Christi humanitas fuit contraria diuinitati. Nos autem loquimur de mediatione, qua Christus innocens Patri reconciliauit peccatores.

Omissa igitur substantiali hac mediatione, **MEDIATIO**, quæ in opere consistit, quatuor modis potest fieri.

PRIMO, discernendo & iudicando causam; quomodo arbitri dici possunt mediatores. Et hic primus modus tribuitur Christo ab Ambrosio in cap. 2. 1. ad Timoth. dicit enim Ambrosius, Christum factum à Deo arbitrum, iudicasse sic fieri posse pacem, si Deus primùm ignosceret, & homo deinceps in Dei fide permaneret.

SECUNDO, referendo hinc inde pacta, & conditiones vtriusque partis, quo modo omnes internuncij dici possunt mediatores. Et in hac significatione videtur accipiendum nomen Mediatoris, cum Moses dicit Deut. 5. *Ego medius & sequester fui inter Deum & vos, in illo tempore.* Et Galat. 3. *Data est lex per Angelos in manu Mediatoris*, id est, Mosis. Et hic etiam modus Christo conuenit, qui annunciauit hominibus Dei voluntatem, & leges. Et propterea dicitur Malach. 3. *Angelus testamenti.* Et ad Hebr. 9. & 12. *Mediator noui testamenti.* Vbi Paulus alludit ad Mosen, qui fuit Mediator testamenti veteris.

TERTIO, orando & supplicando vni parti pro altera. Id quoque conuenit Christo, qui Rom. 8. dicitur, *Interpellare pro nobis.* Et 1. Ioan. 2. dicitur, *Aduocatus noster.*

QUARTO, soluendo & satisfaciendo vni parti pro altera. Et hic modus mediationis propriissimè conuenit Christo, qui in tota Scriptura describitur, vt hostia pro peccato. Ideo 1. Tim. 2. postquam Apostolus dixerat: *Vnus Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus*: mox addit causam, dicens: *Qui dedit semetipsum redemptionem pro multis.* Et ideo etiã Rom. 8. & 1. Ioan. 2. vbi dicitur Christus aduocatus & interpellator apud Deum pro nobis; non dicitur vnus aduocatus, aut interpellator, quia etiã alij interpellant pro nobis. Nec solus ipse Mediator fuit per modum arbitri seu internuncij, sed etiam Moses. At solus ipse pro nobis soluit, nosq; proprio sanguine Deo reconciliauit.

Itaque tres modi priores mediationis communes sunt Christo cum aliis; quartus propriè soli Christo conuenit.

Hoc tamen loco de omnibus modis potest intelligi quæstio nostra, qua inuestigamus, secundum quam naturam Christo conueniat Mediatoris officium.

EST AVTEM sententia communis Catholicorum, ipsum quidem Mediatorem, siue (vt Theologi loquuntur) principium, quod operabatur opera Mediatoris, non fuisse Deum solum, vel hominem solum, sed vtrumq; simul, hoc est, Verbum incarnatum, siue Deum humanatum. Principium tamen, quo illa opera à Mediatore fiebant, fuisse naturam humanam, non diuinam. Tametsi enim Deus incarnatus erat, qui orabat, patiebatur, obediebat, satisfaciebat: tamen hæc omnia faciebat secundum formam serui, nō secundum formam Dei. Atque hæc est sententia Magistri in 3. d. 19. prope finem, sancti Bonauenturæ ibidem, art. 2. quæst. vult. & ceterorum Theologorum in eadem distinctione, necnon sancti Thomæ 3. p. q. 26. art. 2.

Repugnant huic sententiæ hoc tempore duo contrarij inter se errores, quorum vnus ad Nestorianismum, alter ad Eutylianismum deflectit. Vtrumque paucis, Deo iuuante, refellemus.

CAPVT II.

Refutatur error Stancari de Mediatore.

ERRORE prior est Francisci STANCARI, qui ita soli homini Christo tribuit officium Mediatoris, vt non videatur suppositū diuinum requirere vllō modo, nec saltem vt principium quod illius operis. Videtur quidem Franciscus Stancarus in multis locis rectè sentire. in libro enim de Trinitate & Mediatore contra Tigurinos; & in alio libro eiusdem argumenti contra Calvinum; & in examine Pinczouianorū; & in libro alio de officio Mediatoris; & in alio libello de particula TANTVM, sepius repetit, Christi personam constare ex duabus naturis, diuina & humana; & in libro contra Tigurinos circa finem, profiteretur se sequi doctrinam Magistri sententiarum, & Scholasticorū: ac de Magistro ita honorificè loquitur, vt eum omnibus sectariis anteponat: *Plus valet, inquit, vnus Petrus Lombardus, quàm centum Lutheri, ducenti Melanchthones, trecenti*

trecenti Bullingeri, quadringenti Petri Martyres, & quingenti Caluini, qui omnes, si in uno mortario contunderentur, non exprimeretur una sacra vera Theologia. Tamen verba etiam suspecta, & malè sonantia leguntur in libris eius.

Nam in libro de Trinitate & Mediatore, in refutatione prioris epistolæ Tigurinorum, dicit, dignitatē precum Christi non fuisse à solo Filio, sed à tota Trinitate ita ordinante & acceptante. Vbi videtur satis apertè non tribuere infinitam dignitatem operibus Christi ex dignitate suppositi, sed ex acceptatione diuina. Quod certè non faceret, si existimaret opera Mediatoris, non esse opera suppositi humani, sed diuini. Et in eodem libro, in confutatione secundæ epistolæ, In abstracto dicit, in Christo humanam naturam esse mediatricem, conciliatricem, pacificatricem. Vbi videtur totum opus ipsi naturæ tribuere, quasi illa per se existat, & per se agat, præsertim cum in eodem libro antea dixerit, vnū opus Mediatoris, personæ tribui non posse.

Et in libro de officio Mediatoris & Pontificis, sic ait: *Sacerdos & sacrificium est homo Christus, non Deus Christus, hoc est, Christus secundum hominem, non secundum Deum.* Quæ verba possent trahi in bonum sensum, tamen simpliciter non bene sonant; & præsertim, quia paulò post explicans, dicit, in Christo homine tria esse, Spiritum, Animam, & Corpus. Et ratione Spiritus, Christum esse Sacerdotem; ratione animæ, & corporis esse victimam. vbi nullam facit vnquam mentionem suppositi diuini operantis. Denique in examine Pinczouianorum: *Vox, inquit MEDIATOR, primò capitur pro humanitate Christi exequente officium Mediatoris. Secundò verò, capitur pro persona ipsius Christi, qui est Deus & homo.*

His accedit, quod Fridericus STAPHYLVS in libro de successione & concordia discipulorum Lutheri, & Gulielmus LINDANVS in 2. Dialogo Dubitantij, affirmant Stancarianos docere, Christum esse iustificatorem solùm secundum humanitatem, quia videlicet existimant, nos formaliter iustificari per Christi iustitiam, seu obedientiam nobis impuratam, Christi autem obedientiam & iustitiam esse opus solius humanitatis.

Denique PETRVS CANISIYS præfatione libri primi de

corruptelis verbi Dei, scribit, Stancarianos interrogatos, cur in Christo existiment vnitas duas naturas, respondere solitos, vt natura humana diuina virtute sustentata, pati posset omnia, quæ patienda erant.

Hæc sententia siue Stancari sit, siue non sit, (nec enim affirmare audeo, de quo non sum omnino certus) apertissime defleat ad Nestorianismum. Voce enim faterur vnâ personam in Christo, re autem ipsa ponit duas, & euacuat planè mysterium redemptionis. Nam si sola natura humana egit opera illa satisfactoria, ergo natura humana per se existeret, & proinde suppositum erat à diuino supposito distinctum: agere enim suppositorum est. Duo igitur in Christo supposita erant, quæ est ipsissima hæresis Nestorij.

Præterea repugnat hæc sententia Scripturæ & Patribus. nam opus Mediatoris præcipuum fuit passio Christi. Hæc autem ipsi Deo & Domino tribuitur in Scripturis, atque ideo necesse est illi conuenire, saltem ratione suppositi. An non enim, Act. 20. dicitur Deus *sanguine suo Ecclesiam acquisuisse*? Et 1. Cor. 2. nonne dicitur *Dominus gloria crucifixus*? Et ad Philip. 2. nonne dicitur ille; *Qui in forma Dei erat æqualis Patri, humiliatus esse, & obediens factus usque ad mortem, mortem autem crucis*?

Præterea Patres, Ambrosius, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Occumenius, & alij in 2. caput primæ ad Timoth. Item HILARIUS lib. 9. de Trinit. non procul ab initio. Epiphanius in Ancorato, ante mediū. Cyrillus lib. 12. thesauri, cap. 10. & lib. 1. de Trinit. ante medium. Augustinus lib. 9. ciuit. Dei, cap. 17. & Fulgentius lib. de fide ad Petrum, cap. 2. dicunt, Christum ideo vocari à Paulo vnicum Mediatorem, quia ille solus est verè medius inter Deum & hominem, cum vtriusq; naturam habeat. Vbi Patres volunt ostendere, non potuisse Christum esse efficacem Mediatorem, nisi esset diuina persona, quæ officium Mediatoris exerceret. Non autem poterat esse diuina persona, nisi haberet diuinam naturam, propterea illi dicunt, vnicum & verum Mediatorem Deum & hominem esse debuisse.

Præter hæc loca sunt alia quædam clarissima. BASILIUS in illud Psal. 48. *Frater non redimit, redimet homo? Si homo inquit, nos redimere non potest, qui nos redemit, non est homo.* Ne

mo. Ne igitur propterea quod in similitudine carnis peccati ad nos accessit, hominem solum putes Dominum nostrum, &c. NAZIANZENSIS orat. 2 de Paschate, circa finem: Indigebamus, inquit, & Deus carnem assumeret, & mortem subiret, & uiueremus.

CYRILLVS lib. de recta fide, ad Reginas: Ex confesso, inquit, salutaris est mors Christi, sed si non esset Deus, quomodo ipse & solus sufficeret ad hoc & esset precium? Sed sufficit solus pro omnibus mortuus, quia super omnes est.

AUGUSTINVS homil. de ouibus, cap. 12. Non Mediator homo, inquit, prater Deitatem, non Mediator Deus prater humanitatem. Ecce Mediator. Diuinitas sine humanitate non est mediatrix, sed inter Diuinitatem solam, & humanitatem solam, mediatrix est humana Diuinitas, & diuina humanitas Christi. Vbi Augustinus improprie quidem loquitur, dum utitur nomine abstracto pro concreto, tamen exprimit aperitissime quod volumus, nimirum non esse purum hominem, illum qui officium Mediatoris exercuit. Et in Enchirid. cap. 108. Nam neque, inquit, per ipsum liberaremur vnum Mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, nisi esset & Deus. LEO serm. I. de natal. Domini: Nisi esset, inquit, verus Deus, non afferret remedium, nisi esset verus homo, non praberet exemplum.

Accedit vltimo, quod si humana persona pro nobis satisfecit, non ex rigore iustitiae satisfecit, ac propterea non fuit necessaria incarnatio. Nec rationes Stancari probant aliquid contra nos, sed solum contra Calvinistas. Praecipua eius ratio est, quia in epistola Agathonis, quae lecta est in VI. Synodo, act. 4. negatur opus personale, & asseritur opus naturale in Christo, id est, tribuuntur opera Christi naturis, non personae. Sed facilis est solutio. NAM non vult Agatho negare, opera Christi esse opera personae, & vnius atque eiusdem personae; sed vult dicere, non esse in Christo vnum tantum opus, iuxta vnam personam operantis, sed esse duo opera iuxta duas naturas, per quas persona vna operatur. Opera enim multiplicantur ad multiplicationem principij formalis. Sicut etiam in Trinitate tres sunt, qui operantur, & tamen vnum est eorum opus, quia vnū est principium formale, videlicet vna natura.

CAPVT III.

*Refutantur ex Scripturis errores Calu-
nistarum & Lutheranorum de Me-
diatore.*

ALIVS ERROR priori cōtrarius est eorum, qui contendunt, Christum exercere officium Mediatoris secundum vtramq; naturam, diuinam & humanam. Ita docet apertè CALVINVS in epistolis duabus ad Polonos. Idem etiam Ministri Tigurini, Henricus Bullingerus, Petrus Martyr, & alij in epistolis item duabus ad Polonos. Idem ex professo docet Iohannes SIMLERVS in libro contra Stancarum, vbi defendit epistolas Tigurinarum à Stancaro oppugnatas. Idem etiam sentit Martinus KEMNITIVS. Nam in libro de duabus naturis refert inter absurdas sententias, quòd Christus sit Mediator secundum humanam naturam tantum. Idem habet MELANCHTHON in Locis, capite de Filio, vbi dicit, Deitatem Filij obediuisse Patri. Idem habet liber CONCORDIAE, pagina 556. & 645. & 736.

Ac ne fortè isti existimentur velle, Christum esse Mediatorem secundum vtramque naturam ratione suppositi, non ratione formalis principij: obseruandum est, ex duobus apertè colligi posse, quæ sit eorum sententia.

PRIMO, ex eo quod fatentur, se dissentire in hac re à Magistro & à Scholasticis. Magister autem & Scholastici discretis verbis docent, Christum esse Mediatorem secundum naturam humanam, non secundum diuinam, licet ipse Mediator sit, & esse debeat, Deus & homo.

SECUNDO, colligitur ex eo, quòd distinguunt opera Mediatoris, & quædam esse volunt humanitatis quoad rem, Diuinitatis quoad efficaciam, vt pati & mori; quædam solius Diuinitatis esse volunt, vt illuminare mentes, remittere peccata, &c. immò etiam sacrificium offerre, diuinæ naturæ tribuunt, Victimam verò, esse naturæ humanæ. Testatur enim STANCARVS in libro de Trinitate & Mediatore, Stanislaum Sarnicium, quem fidelem Christi seruū appellat Calui.

Calvinus in epistola ad Polonos, in publico colloquio ita scribi iussisse: *Est Pontifex & Sacerdos diuina natura, sacrificium Verò humana.* Qui error apertè introducit partim Arianismum, partim Eutychianismum.

Probandum est igitur, solùm secundum naturam humanam Christũ fuisse Mediatorem; si sermo sit (vt diximus) de principio formali, non de ipso supposito. Ac PRIMVM ex Scripturis habemus locum illum beati Pauli I. Timot. 2. *Vnus Deus, & vnus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Cur, quæso, addidit, *Homo*, nisi ad exprimendum naturam, secundum quam Christus est Mediator? Notauit hoc Augustinus lib. 2. de pec. orig. cap. 28. serm. II. de verbis Apostoli.

Præterea hîc distinguit Apostolus Mediatorem à Deo: *Vnus, inquit, Deus, & vnus & Mediator Dei et hominum.* Ergo Christus non est Mediator secundum naturam diuinam, sed tantùm secundum humanam, secundum quam Christus à Deo distinguitur.

Sed respondent aduersarij, hîc fieri distinctionem ratione personæ. Nam per vnum Deum intelligitur Pater, à quo distinguitur Filius personaliter. Alioqui, inquit, sequeretur quaternitas, si à tota Trinitate distingueretur Mediator. Vnde CALVINVS in secũda epistola ad Polonos, ridet has expositiones: *Vnus Deus, id est, Trinitas; Et, Creditis in Deũ, id est, in Trinitatẽ.* At profectò hoc ipso Calvinus & Calvinista vehementer confirmant Arianismum. Id enim Ariani cupiunt, vt vbiçunque legitur; *Vnus Deus*, aut simpliciter, *Deus*, intelligatur Pater, non Trinitas.

Præterea Chrysostomus, Oecumenius, Theophylactus in hunc locum notant, per illud, *VNVS*, non excludi Filium, sed Deos Gentium. Ergo per vnum Deum, non Patrẽ, sed Trinitatem intellexerunt. Item AVGVSTINVS serm. I. in Psalm. 29. explicans hæc ipsa verba, dicit; *Vnum Deum significare Trinitatem; & Christum esse Mediatorem inter Trinitatẽ, & homines peccatores.* Sic enim loquitur: *Quid est, inquit, Mediatorem esse inter Deum & homines? Non inter Patrem & homines, sed inter Deum & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Qui sunt homines? peccatores, impij, mortales. Inter illam Trinitatem, & homi-*

hominum infirmitatem, & iniquitatem, Mediator factus est homo, non iniquus, sed tamen infirmus. Idem repetit in commentario cap. 3. epistolae ad Galatas. Et idem docent, Augustinū sequuti, Beda & Anselmus; in commentario 2. cap. epistolae primae ad Timotheum.

Et ratio etiam ipsa id manifestè testatur. Nam non solus Pater erat nobis ob nostra peccata infensus, & p̄inde à Mediatore placandus, sed etiam Filius & Spiritus sanctus: Tota igitur Trinitas à Mediatore hominibus reconcilianda erat. Quare cum Paulus dicit: *Vnus Deus, vnus & Mediator Dei & hominum*; per vnum Deum Trinitatem totam significet necesse est. Vnde Calvinus, dum reiicit istam expositionem, Augustinum, Bedam, Anselmum, & Græcos omnes Patres, & ipsam rationem reiicit. nec propterea sequitur quaternitas; nam idem Christus propter duas naturas, & numeratur inter personas Trinitatis, cui debetur satisfactio, & simul ipse est qui satisfacit. Ipse enim, vt homo est, Mediator est, ad seipsum, vt Deus est.

CAPVT IV.

Refellitur idem error ex Patribus.

ACCEDANT nunc testimonia Patrum. Ac primum CYRILLVS in Apologia pro duodecim capitibus contra Orientales, proponit hanc obiectionem contra decimum caput: *Si Deus Verbum est Sacerdos, cui vel quali Deo suum ministerium offert?* Deinde respondet hoc modo: *Quando factus est homo, vocatus est Pontifex, non quòd maiori Deo offerret sacrificium, sed sibi ipsi & Patri.* Et infra: *Audiens quòd dicitur est Sacerdos propter humanitatem, erubescisne? Deinde quomodo non admiratus es, quòd non secundum sacerdotum morem alteri fecerit sacrificij modum, sed sibi ipsi potius & Patri, vt dixi.*

Hic Cyrillus non solùm apertè dicit, Christum esse Pontificem propter humanitatem, sed etiam cogit nos intelligere negatiuam, id est, non propter Diuinitatem, cum dicit, cum sacrificiū sibi ipsi obtulisse & Patri. Non enim potest vnus & idem,

idem, ut idem, sacrificium offerre & accipere: sed sacrificium accepit, ut Deus, ergo non offert ut Deus: offert igitur tantum ut homo. Idem lib. II. in Ioan. cap. 7. *In quantum*, inquit, *Filius & Deus est* una cum Patre nobis bona largitur: in quantum *Verò Mediator est & Pontifex*, nostras preces ad Patrem adducit.

CHRYSOSTOMVS in cap. 9. ad Hebræos, explicans illud; Ideo noui Testamenti Mediator est, &c. *Quid est*, inquit, *Mediator? Mediator non est Dominus rei, cuius est Mediator, sed & alia quidem res.* At quis dicat, Christum ut Deum, non esse Dominum? ergo Chrysostomus solum secundum formam serui, vult Christum esse Mediatorem.

Ridicula est autem glossa Iosæ SIMLERI, dicit enim, Deitatem Christi nudam esse Dominam, tamen ratione exinanitionis non esse Dominam. At exinanitio non conuenit diuinæ naturæ, sed personæ Filij, qui dicitur exinatus, quia formam serui accepit, non amissa tamen forma Dei. Dicere autem, Deitatem Filij non esse Dominam, est dicere, non esse veram Deitatem, sed naturam creatam, ut Ariani volunt.

AVGVSTINVS lib. 10. Confess. cap. 43. *In quantum homo*, inquit, *in tantum Mediator, in quantum autem Verbum, non medius, quia equalis Deo, & Deus apud Deum, & cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus.* Item ad Paulinum, epist. 59. *Per Mediatorem*, inquit, *non Deum, quod semper Verbum erat, sed hominem Christum Iesum.* Et lib. 1. Trinit. cap. 7. *Christus*, inquit, *in forma Dei equalis Patri, in forma serui Mediator Dei & hominum.* Libro primo de consensu Evangelistarum, cap. 3. *Secundum hominem*, inquit, *Christus & Rex & Sacerdos effectus est, ut esset ad interpellandum pro nobis Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus.* Lib. 10. ciuit. Dei, cap. 20. *Vnde verus ille Mediator, in quantum formam serui accipiens, Mediator effectus est Dei & hominum: cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo vnus est Deus, tamen in forma serui sacrificium maluisse esse.* Lib. 16. contra Faustum, cap. 15. *Disimilis hominibus Christus, quia Deus: similis hominibus, quia homo Mediator Dei & hominum.* Lib. 2. de pec. orig. cap. 28. *Non per hoc Mediator est, quod equalis Patri, per hoc enim quantum Pater,*
tantum

tantum & ipse à nobis distat. Et quomodo erit medietas, Sibi eadem distantia est? Ideo Apostolus non ait, Christus Iesus, sed homo Christus Iesus. Per hoc ergo Mediator, per quod homo, Inferior Patre, per quod nobis propinquior; superior nobis, per quod Patri propinquior. Quod apertius ita dicitur, inferior Patre, quia in forma serui; superior nobis, quia sine labe peccati. Item in Psalm. 29. Inter Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem factus est Mediator homo, non iniquus, sed tamen infirmus.

Denique (vt ex omnibus decē tomis Augustini testimonia habeamus) tract. 82. in Ioan. Mediator, inquit, Dei & hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo est Iesus Christus. Et serm. II. de verbis Apostoli: *Vnus Deus, vnus & Mediator Dei & hominum.* Non ait, inquit, Christus Iesus, ne tu putares secundum Verbum dictum, sed addidit, homo, Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. EULGENTIVS libro de incarnat. & gratia Christi, cap. 13. Hic in humana natura Mediator Dei & hominum factus est.

CAPVT V.

Refellitur idem error rationibus.

CCEDANT vltimò efficacissimæ rationes, PRIMA RATIO ex definitione, & conditionibus Mediatoris. Mediator debet esse medius, id est, distans ab vtraque parte dissidente aliquo modo. Nam si omnino sit idem cum vna parte, nō potest cogitari, immò nec fingi, quo pacto sit Mediator. Porro hæc definitio conuenit Christo, vt homo iustus est, nō autem, vt Deus est. Nam vt homo, distat à Deo; vt iustus, conuenit cum Deo. & contrà, vt homo, conuenit cum ceteris hominibus; vt iustus, distat ab omnibus hominibus. Omnes enim nascuntur natura filij iræ. at Christus, vt Deus, non distat à Deo vllò modo, id est, nec natura, nec iusticia, nec vllò alio modo, igitur non vt Deus, sed vt homo iustus, Mediator est inter Deum & homines peccatores. Et hoc est quod ait Augustinus, inter Trinitatem & hominum infirmitatem & iniquitatem, Mediator est homo, non iniquus, sed infirmus. in Psalm. 29.

SECVN-

SECUNDA RATIO, si Christus est Mediator secundum utramque naturam, vel secundum utramque coniunctim sumptas, vel secundum utramque seorsim acceptas: non secundum utramque simul; Christus enim secundum utramque naturam simul sumptam, distat quidem à ceteris hominibus, & etiam à Deo Patre & Spiritu sancto, at non distat à Deo Filio, nec persona, nec natura, & tamen etiam ab illo distare debet, cum & ipse sit pars offensa, ad cuius placationem Mediatore opus sit.

Nec valet responsio Iosifæ, qui dicit, Christum, ut Deum, esse Mediatorem sui ipsius. Nam est quidem Christus, ut homo, Mediator sui ipsius, ut Deus est. At ipsum vnum & eundem, ut Deus est, Mediatorem esse sui ipsius, ut Deus est, inuoluit apertissimam contradictionem. sequitur enim inde, Christum à seipso distare, & non distare, eadem ratione & modo consideratum. Non igitur Christus secundum utramque naturam simul sumptam esse potest Mediator. Quod autem non sit Christus Mediator secundum utramque naturam seorsim, patet, quia non secundum diuinam seorsim acceptam, cum illa sit pars offensa, & secundum illam nihil distet Christus à Deo. restat ergo, ut solum secundum humanam sit Mediator.

TERTIA RATIO, si Christus esset aliquo modo Mediator secundum naturam diuinam, omnes tres personæ essent Mediatores. nam cum natura diuina sit communis tribus, quidquid secundum illam conuenit vni personæ, id conuenit omnibus tribus. Vnde est illa maxima sanctorum Patrum; *Opera Trinitatis esse indiuisa*. Porro absurdum esse, ut omnes tres personæ dicantur esse Mediatores, non videtur egere probatione. Nam si tota Trinitas sit Mediator, cuius, quæso, erit Mediator? num est aliquis Deus supra Trinitatem, apud quem ipsa Trinitas Mediatoris fungatur officio?

Respondet Iosias, opera Trinitatis sic esse indiuisa, ut tamen alia aliis sæpe tribuantur, tanquam propria. Et ponit exempla duo. VNUM, in internis actibus; nam solus Pater gignit, solus Filius gignitur, licet opera Trinitatis sint indiuisa. ALTERVM, in externis; nam in Baptismo Christi, Matthæi 3. Pater solus dixit: *Hic est Filius meus dilectus*. Et
solus

solus Spiritus in forma columbæ apparuit; Et simile legitur Matth. 17. de voce & nube in transfiguratione. & confirmat testimoniis Augustini serm. 11. de verbis Domini; & Leonis sermone de transfiguratione, & sermone 2. & 3. de Pentecoste.

At hæc nimis frigida sunt. Nam generare & generari in diuinis non sunt actiones essentielles, quæ sunt communes tribus personis, sed dicuntur actus notionales, qui nihil proprii in personis ponunt, præter relationem. Nam generare est intelligere diuinum cum relatione producentis notitiam. Et quidem ipsum intelligere commune est tribus, sola relatio est propria gignentis; at actiones Mediatoris sunt actiones ad extra, & ideo si conueniunt Christo, vt Deus est, conuenient omnibus aliis personis, quæ sunt idem Deus cum Christo.

Nec etiam secundum exemplum valet. Nam in Baptismo Christi illa vox, quæ audita est, à tota Trinitate formata est, sed ad solum Patrem significandum. Quemadmodum & columba à tota Trinitate formata est, sed ad solum Spiritum sanctum repræsentandum. Itaque actio vera & realis, qua res illæ factæ sunt, communis erat; sola autem repræsentatio, propria vnius. Et hoc docent allegati Patres, & clarius idem AUGUSTINVS lib. 2. de Trinit. cap. 10. *Patris, inquit, persona ostenditur, & in ea voce, & ibi super baptizatum columba descendit, non quia fieri potuit vox sine opere Filij & Spiritus sancti. Trinitas quippe inseparabiliter operatur, sed quia ea vox facta est, quæ solius personam Patris ostenderet.* Cùm ergo non disputemus, quid significant opera Mediatoris, sed à quo fiant, concedere debet Iosias, actiones Mediatoris communes esse toti Trinitati. Itaque licebit dicere, Pater interpellat pro nobis, fudit sanguinem pro nobis, & alia id genus, quæ ad hæresim Patripassianorum manifestè pertinent.

QUARTA RATIO, officium Mediatoris proprium est sacrificare, & sacrificando satisfacere, vt constat ex cap. 7. 8. & 9. ad Hebræos, & ex confessione aduersariorum. At sacrificare non potest Christo conuenire secundum Diuinitatem, sed solum secundum humanitatem; siquidem facere Diuinitatem Filij, sacerdotè, est apertissimus Arianismus. nam omnis sacer-

facerdos est minor eo, cuius est sacerdos; officium enim eius est ministrare. Quare AMBROSIVS lib. 3. de fide, capite 5. Idem, inquit, sacerdos, idem & hostia, & sacerdotium tamen & sacrificium humana conditionis officium est. Et infra: Nemo igitur ubi ordinem cernit humana conditionis, ibi ius Divinitatis adscribat.

HIERONYMVS in Psal. 109. in illud: Iuravit Dominus, &c. Tu es sacerdos in aeternum: Non illi, inquit, iuravit, qui ante luciferum genitus est, sed illi, qui post luciferum natus ex Virgine est. FVLGENTIUS de fide ad Petrum, cap. 2. Solus, inquit, sacerdos, sacrificium, & templum, & hac omnia Deus secundum formam serui. AVGVSTINVS libro 1. de conf. Euangelist. cap. 3. Secundum hominem, inquit, Christus Rex, & Pontifex effectus est. Deniq; in sermone Arianorum propositione 33. apud Augustinum tom. 6. habetur, quod Filius sit minister & sacerdos Patris sui: non ergo Christus, vt Deus, sacrificauit, nisi ex sententia Arianorum.

Idem dici potest de aliis officiis Mediatoris Christi, vt quod *interpellat pro nobis*, Rom. 8. quod *aduocatus noster est*, 1. Ioan. 2. quod *dedit semetipsum redemptionem pro nobis*, 1. Timoth. 2. Hac enim omnia arguunt naturam inferiorē, non igitur potest Christus, vt Deus, esse Mediator, nisi, vt Deus, sit minor Patre, & Patri seruiat, vt minister.

QVINTA RATIO est, si operatio propria Mediatoris conuenit Christo ratione vtriusque naturæ, sequitur confusio operationum, & consequenter naturarū in Christo, quæ est hæresis Monothelitarum & Eutychianorum damnata in VI. Synodo, act. 17. Nam cum in VI. Synodo reiicitur vna operatio in Christo, non reiicitur vna operatio respectu Dei tanquam principalis agētis, & hominis vt instrumenti. nam certum est in Christo multa eiusmodi opera inueniri. Talia enim erant omnia miracula, quæ fiebant à Deo Verbo per carnem, vt instrumentum. Sed reiicitur vna operatio, respectu Dei & hominis, tanquam propriæ & principalis causæ. Illa autem dicitur causæ propria & principalis, quæ agit ex virtute sua, quam habet ex propria sua forma & essentia.

Ac, vt exemplis rem illustremus, quando Christus curabat febres imponendo ægrotis manus, impositio manuum erat

Dd

opera-

operatio propria & principalis humanitatis, quia ex propria sua forma id habebat, ac expulsio febris erat propria & principalis operatio Deitatis, quia non habebat hoc ex sua forma manus Christi, sed tantum ut applicabatur à Deo ad illud opus: Dicere autem, imponere manus, fuisse propria operationem Deitatis, vel expellere febrim fuisse propria humanitatis, & proinde vnam tantum fuisse operationem, imponere manus, & pellere febrim, est confundere operationes & naturas, & hæc est hæresis in eo Concilio damnata.

Iam ergo sacrificare, quod est officium Mediatoris, proprium est Christi, ut homo est. Nam conuenit ei secunda humanam formam, ut patet, quia conuenit etiam puris hominibus, ergo si hoc idem conuenit Christo, ut Deus est, eadem erit operatio vtriusque naturæ, ut causæ propriæ & principalis, nisi velint Deitatem esse instrumentum humanitatis, quo nihil absurdius cogitari potest. Quare introducitur hac sententia hæresis Eutycharum & Monothelitarum, iam dudum magno labore damnata, ac ferè extincta.

Respondet Iosias, non esse omnino eandem actionem Deitatis & humanitatis, sacrificare, licet sit vnū opus. Nam substantia operis est propria humanitatis, sed efficacia & dignitas illius operis est propria Deitatis.

CONTRA. Si ita esset, non posset Deitas appellari Sacerdos & Pontifex, ut tamē Sarnicius appellauit, nec posset denominari sacrificans; sicut non dicitur Deus dormire vel ambulare, eò quod det nobis efficaciam ad dormiendum, aut ad ambulandum. Præterea efficacia & dignitas sacrificij Christi non est aliqua actio physica, aut aliquis influxus aut efficacia realis Deitatis in illud opus. Tunc enim illa efficacia, & proinde sacrificium non magis esset Filij, quàm Patris & Spiritus sancti, cum omnis operatio sit communis, quæ per essentiam diuinam illis conuenit.

Vnde igitur, inquires, habet sacrificium Christi infinitam efficaciam & dignitatem? Habet ex eo, quod est sacrificium personæ diuinæ, licet in natura humana peractum. Quæ admodum etiam idem opus factum à Rege, & à priuato homine, differunt valde, quoad pretium, ratione dignitatis operantium, & tamen regia Maiestas nihil physici & realis infundit in illud opus, Non ergo potest vlla ratione concedi sacrificare

etificare esse actionem vtriusque naturæ, nisi quis velit in hæresim Monothelitarum, iam dudum damnatam & explosam, incidere.

CAPVT VI.

Soluuntur argumenta aduersariorum deprompta ex Scripturis.

SED obiiciunt PRIMO, verba illa Domini Ioã. 8. *Ego pono animam meam.* Hoc, inquit Calvinus in epist. ad Polonos, Mediator dicit, nec tamen dicit vt homo, sed vt Deus. Nemo enim habet arbitrium vitæ & mortis, nisi Deus.

RESPONDEO, ponere animam, non esse Dei, sed hominis, quamuis potestas ponendi illam & recipiendi ad libitum, sit à Deo data ipsi homini. Nam ponere animam, quid aliud est, quàm mori? & resumere animam, quid est, nisi resurgere? Mori autem & resurgere certè hominis est, nõ Dei. Et sic exponunt hæc verba sancti Patres.

AVGVSTINVS tract. 47. accepit animam pro ipsa substantia animæ; & quærit, cuius sit ponere animam, an Verbi, an carnis, an ipsius animæ? Et responder, non esse Verbi, quia Verbum nunquã dimisit animam; nec esse animæ, quia anima à seipsa separari nequit: sed esse carnis, quæ animam aliquando deseruit, aliquando recepit: *Caro, inquit, ponit animam suam, & caro iterum sumit eam, non tamen sua potestate caro, sed potestate inhabitantis carnem.* Et lib. 3. contra Maximinum, cap. 14. *Quid, inquit, quod etiam illud cõmemorandum putasti, quod manifestissimè, & homo, loquitur, potestatem habeo ponendi animam meam, &c.* CHRYSOSTOMVS etiam aliquoties repetit in hunc locum, hæc dici à Christo secundum humanitatem. Viderit ergo Calvinus quos auctores sequatur, dum ponere animam suam, & iterum sumere eam, Diuinitati attribuit.

Sed rursus proferunt illud 2. Cor. 5. *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum.* Et infra: *Deus erat in Christo, mundum recõcilians sibi.* Et infra: *Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos,*

Dd 2

obse-

obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Et illud Coloss. I. Pacificans per sanguinem crucis eius, siue qua interris, siue qua in cælis sunt. At reconciliare, exhortari, pacificare, actiones Mediatoris sunt; igitur Christus, ut Deus, Mediator fuit.

Respondeo primùm, reconciliare, exhortari, & pacificare, non semper esse Mediatoris. Mediatoris enim est reconciliare vnum alteri. At si quis per seipsum reconciliet sibi inimicum, is non dicitur Mediator. Itaq; omnis Mediator reconciliat, sed non omnis qui reconciliat continuò est Mediator. Ad do præterea, aliud esse reconciliare per Mediatorem, aliud verò esse Mediatorem. Potest enim altera ex partibus dissidentibus procurare Mediatorem, & per eum reconciliationem, non tamen ipsa pars erit Mediator. Ita ergo Deus reconciliauit nos sibi, sed per Mediatorem, quem ad nos misit.

- » POSTREMO adferunt illud Hebr. 4. *Habemus Pontificem,*
 » *qui penetravit cælos.* Item illud Hebr. 7. *Sine patre, sine ma-*
 » *tre, sine genealogia.* Nam penetrare cælos, non potest homi-
 » ni puro conuenire; nec est vllus sacerdos sine patre, & sine
 » matre, nisi Christus Deus & homo. Is enim, ut Deus, caret
 » matre; ut homo, caret patre. Igitur Christus Sacerdos, ac pro-
 » inde Mediator est, secundum vtramque naturam. Quocirca
 » ATHANASIVS in libro de humanitate Verbi, & Cyrillus
 » in epistola ad Nestorium, capite decimo, Verbum ipsum fa-
 » tentur Sacerdotem esse.

RESPONDEO, hæc omnia rectè probant, personam Pontificis nostri esse diuinam, id quod nos libentissimè confitemur. Verè enim Iesus Pontifex summus, qui penetravit cælos, quiq; sine patre, & sine matre est, & simul patrem habet & matrem, Deus est; sed non, quia Deus est, penetravit cælos; nec, quia homo est, caret matre, aut patrem habet; ac deniq; non, quia Deus est, Pontifex est. Nam virtus quidem, qua Christus penetravit cælos, à Deo erat, tamè ipsum penetrare cælos, cum sit loco moueri, non potest Christo secundum formam Dei, quæ immutabilis est, sed solùm secundum formam hominis conuenire.

Pari ratione Christus Deus caret patre, sed ut homo; caret matre, sed ut Deus. Idem verò patrem habet, quia est Deus

Deus de Deo; & matrem habet, quia Filius hominis est. Denique Verbum Deus, ut Athanasius & Cyrillus rectè docent, Sacerdos est, sed secundum formam hominis, ut idem Cyrillus in Apologia sua testatur.

CAPVT VII.

Explicantur testimonia Patrum, quæ aduersarij proferunt.

SECUNDO loco proferunt testimonia Patrum. AC PRIMVM obiciunt DIONYSIUM Areopagitam, qui in epistola quarta ad Caium dicit, Christum administrasse *θεανδρινὴν ἐνεργειαν*, id est, operationem Dei vtilem. Et idem habetur in cap. 2. de diuinis nominibus.

RESPONDEO, hanc sententiam Dionysij tribus modis intelligi posse. AC PRIMO, si quis intelligat per Dei virilem operationem, vnam operationem propriam vtriusq; naturæ, ut videntur velle nostri aduersarij, manifestè errat. Nam in Synodo VI. act. 8. Macharius hæreticus Monothelita hanc ipsam sententiam ex Dionysio afferebat in hunc sensum, ad suam hæresim stabiliendam.

Potest tamen SECUNDO vocari Dei virilis operatio aliquod opus Christi, in quo cõcurrant Deitatis & humanitatis actiones; sed distinctæ, & duæ reuera. Quæ sententia est vera, & ab auctore intenta. Et hoc modo exponitur à Sophronio in illa insigni oratione, quæ legitur in VI. Synodo, act. 11. vbi distinguit tria genera operum Christi; quædam purè diuina, ut creare & conseruare omnes creaturas; quædam purè humana, ut comedere, bibere; quædam partim diuina, partim humana, ut ambulare super aquas. Nam ambulare, hominis erat. dare autem aquis soliditatem, erat Dei. Et hæc dicuntur *θεανδρινὰ*, hoc est, diuinè humana opera, qualia erant omnia miracula, nõ tamen omnia opera Christi: porro talia non sunt opera Mediatoris, ut Mediator est, nimirũ sacrificare, & orare. Hæc enim omnia humana sunt.

Potest etiam afferri TERTIA intelligentia huius theandricæ operationis ex Damasceno lib. 3. cap. 19. qui docet,

omnem Christi actionem posse vocari theandricam ratione suppositi operantis. Semper enim Deus homo operabatur, non nudus Deus, aut nudus homo. Quomodo etiam videtur exponere DAMASCENVS id, quod ait S. LEO epist. 10. vtraque natura operatur cum alterius cōmunionē, quod proprium est. Id enim vult esse, cum cōmunionē alterius, ac si dictum esset, manente vnione cum altera in eodem supposito, & secundum hanc intelligentiam auctoritas Dionysij non est ad rem.

SECUNDO, obiiciunt IRENAEVM, qui lib. 3. cap. 20. *Oportuerat, inquit, Mediatorem Dei & hominum per suam ad utrosque domesticitatem in amicitiam & concordiam utrosque reducere, & facere ut Deus assumeret hominem, & homo se redderet Deo.* Item proferunt similia verba ex EPIPHANIO in Ancorato, ante medium; Chrysostomo, Ambrosio, Theodoro, & Theophylacto in caput 3. prioris ad Timotheum, qui dicunt, Mediatorem Dei & hominum debuisse vtraque naturā in se habere, ut Deum & homines in amicitiam redigeret.

RESPONDEO, hi omnes loquuntur de mediatione substantiali, quæ facta est in ipso Christo per incarnationem, & necessaria fuit ad mediationem per operationem. Nisi enim esset Christus Deus homo, non esset suppositam diuinum in natura humana operans, & proinde non essent opera Mediatoris infiniti pretij. Itaque formaliter Christus est Mediator, quantum ad mediationem operationis, per solam humanitatem; tamen ut esset Mediator, & posset totum mundum redimere ex rigore iustitiæ, debuit præter formam humanitatis habere diuinum suppositum: non autem poterat habere diuinum suppositum in natura humana, nisi in illo esset mediatio substantialis duarum naturarum.

TERTIO, obiiciunt AVGVSTINVM Enchirid. cap. 108. *Nam, inquit, neque liberaremur per unum Mediatorem Dei & hominum, nisi esset & Deus.* Item lib. 1. de consensu Evangelistarum, cap. 35. *Ideo Christus Mediator Dei & hominum dictus est inter Deum immortalem & hominem mortalem, Deus & homo reconcilians hominem Deo, manens quod erat, factus quod non erat.* Item homilia de ouibus, cap. 12. *Non Media-*

Mediator homo præter Diuinitatem. Item: *Diuina humanitas, & humana Diuinitas mediatrix est.* Item lib. 9. ciuit. Dei, cap. 15. *Quærendus est Mediator, qui non solum homo, Verum etiam Deus sit.*

RESPONDEO, loquitur AVGVSTINVS de persona, quæ operi dare debebat dignitatem. id quod Patet, tum ex locis à nobis allegatis, tum ex lib. 9. ciuit. Dei, cap. 15. ab aduersariis citato. Nam postquam dixerat Augustinus, Mediatorem esse debuisse Deum & hominem, subiungit: *Nec tamen ob hoc Mediator est, quia Verbum, & maxime quippe immortale, & maxime beatum Verbum longè est à mortalibus miseris, sed Mediator per quod homo.*

CAPVT VIII.

Soluuntur argumenta ex ratione petita.

VLTIMO obiiciunt rationes. Renouare corda, & dare Spiritum sanctum, sunt opera Mediatoris; docet enim Augustinus in Enchirid. cap. 33. per Mediatorem nos recipere Spiritum sanctum, & tamen certum est, dare Spiritum sanctum, & renouare corda, esse solius Dei. Item, docere est opus Mediatoris, & tamè August. in lib. de Magistro affirmat, solum Deum esse verum Magistrum, qui docet hominem scientiam, Christus ergo, vt Deus, Mediator est.

RESPONDEO, dare Spiritum sanctum meritorie, est proprium Mediatoris, sed hic modus dandi Spiritum, non est Dei formaliter, sed hominis; dare autem Spiritum sanctum, & renouare corda efficienter, & vt auctorem doni, non est Mediatoris, sed eius, apud quem Mediator intercedit, id est, Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et patet, quia cum donum Spiritus sancti, & omnis illuminatio detur à tota Trinitate, si eiusmodi donatio esset Mediatoris, tota Trinitas esset Mediator.

Pari ratione, docere principaliter est Dei, id est, Trinitatis: docere per modum instrumèti, est hominis; Christus igitur, vt Deus, Doctor ac Magister est verus ac principalis; idè Christus, vt homo, Mediator Dei & hominum, Doctor fuit,

vt instrumentum Diuinitatis, sed instrumentum coniunctum & singulare, non separatum & commune, qualia instrumenta fuerunt Apostoli & Prophetæ.

SECUNDA ratio est CALVINI, in epistola ad Polonos:
 » Christus fuit caput Angelorum & hominum, etiam ante
 » lapsum Adæ, integro adhuc statu rerum, Coloss. 1. *Primogenitus omnis creatura*: igitur fuit etiam Mediator Christus
 » ante lapsum primi hominis: atqui tunc Christus nondum
 » erat homo, ergo, vt Deus, erat hominum & Angelorum caput, & Mediator.

» Adde etiam, quod Chrysostomus, Augustinus, & Hieronymus in commentario cap. 3. epist. ad Galatas, exponentes illud: *Lex ordinata per Angelos in manu Mediatoris*, volunt per Christum Mediatorem datam esse legem, & de hoc loqui Paulum eo loco. Immo etiam Hieronymus vlteriùs progreditur, ac dicit, per hunc Mediatorem non solum legem esse datam, sed etiam mundum esse creatum: Constat autem Christum non fuisse hominem, quando lex data est Hebræis, & multò minùs, quando mundus creatus est: quare necessariò sequitur, vt secundum formam Dei Mediator fuerit.

RESPONDEO, Christum, vt Deum, fuisse etiam ante lapsum Angelorum & hominum, caput eorum, sed non ipsum solum, verum etiam Patrem, & Spiritum sanctum, Mediatorem autem Angelorum fuisse Christum, aut etiã hominum ante peccatum, falsum est, alioqui etiam Patrem, & sanctum Spiritum faceremus Mediatore. Nam in primis Scriptura facit quidem Christum caput omnium Angelorum & hominum, Ephes. 1. & Coloss. 1. at Mediatorem Angelorum nusquam facit. Paulus enim 1. Timoth. 2. dum de Mediatore loquitur, disertis verbis affirmat, *Christum Mediatorem esse Dei & hominum*.

AVGVSTINVS autem in Enchiridio capite 108. addit, quòd si homo non peccasset, Christo Mediatore non eguisset. Et in caput tertium ad Galatas, dicit, Christum non esse Mediatorem Dei & Angelorum, sed Dei & hominum tantum, eò quòd Angeli, qui peccauerunt, nunquam reconciliandi sunt: qui autem non peccauerunt Mediatore non egeant.

Itaque

Itaq; quod CALVINVS dicit de Mediatore Christo ante peccatum Adę, est expressę contra Augustinũ, & videtur esse manifestus Arianismus. Neq; enim Calvinus ideo Christũ ante incarnationem facit Mediatorem, quod ob incarnationem, & merita eius præuisa existimet datam fuisse Angelis, & primo homini gratiam, quod nonnulli ex Catholicis sensisse videntur, de quorum sententia modò non disputo: sed quod arbitretur ipsum Verbũ æternum, quã Deus erat, ante incarnationem, inter Patrem & Angelos, atq; etiam homines, in statu innocentię constitutos, Mediatoris officio functum. Quod sine suspitione Arianismi nõ dicitur. Nam Mediator, quã Mediator est, cùm debeat sacrificare, supplicare, intercedere, necessariò minor est Deo, cui sacrificat, cui supplicat, apud quem intercedit. Si ergo Christus, cùm adhuc non esset homo, Mediator erat, cerrẽ cùm adhuc nõ esset homo, Deo Patre minor erat: atqui tunc nihil erat, nisi Deus, igitur vt Deus, minor erat Filius Patre.

Neq; ab hac hæresi abesse videtur id, quod idẽ CALVINVS ait lib. 2. Instit. cap. 12. §. 4. *Fateor, inquit, in primo creationis ordine, & integro natura, statu præfectum Angelis & hominibus fuisse caput. Quæ ratione dicitur à Paulo primogenitus omnis creatura.* Hęc ille. Qui quidem solum Filium, etiam ante incarnationem, facit caput hominum & Angelorum. Illum enim facit caput, qui est primogenitus omnis creaturæ. Solus autẽ Filius est primogenitus omnis creaturæ. At si solus Filius erat caput hominum & Angelorum, igitur aliquid influebat Filius in Angelos & homines, quod Pater nõ influebat. non sunt ergo indiuisa opera Trinitatis, proinde nec est vna natura atque essentia Trinitatis.

Deinde, quid sibi vult illud: *Filium, & Deum, præfectum fuisse caput Angelis & hominibus?* A quo enim, quæso, præfectus fuit? Nonne à Patre? Igitur Patris minister, & quasi vicarius fuit Filius, etiam antequam esset homo. Et quid aliud Ariani volebant?

Nec iuuat Calvinũ locus Apostoli ad Coloss. 1. Nam cùm dicit, Christum esse primogenitum omnis creaturæ, vel loquitur de Christo secundum formam serui; vel, vt exponit Chrysostomus, loquitur quidem de Christo secundum formam Dei, sed non facit eum fratrem primogenitum creaturarum,

rarum, sed significat genitum fuisse à Patre, priusquam vllâ creatura efficeretur, iuxta illud Prouerb. 8. *Domini possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio.* Sed de his multa diximus in primo libro.

Iam quod attinet ad Patres, qui dicunt, Christum Mediatorem dedisse legem Hebræis, vel mundum creâsse. **R**ESPONDEO, Patres loqui de Mediatore materialiter, nō formaliter, non enim dicunt, Christum fuisse Mediatorem in creando mundo, aut in lege danda, sed dicunt, Christum Mediatore, id est, illam personā, quæ postea futura erat mediatrix, esse verum Deum, & auctore mundi, & legis, & omnium rerum. Vnde **CHRYSOSTOMVS** expressè dicit, Christum auctorem fuisse legis, & proinde abrogare illā potuisse. Ex quo sequitur, eum non vt Mediatorem, sed vt auctore primarium id fecisse: nec enim Mediator est auctor, nec legē abrogare potest, qui non est auctor. Et ibidem **AUGUSTINVS** dicit, Christū esse quidem Mediatorem, sed mediare inter totam Trinitatē & homines peccatores. Ex quo iterum sequitur, eum non fuisse propriè Mediatore, quando nulli erāt homines peccatores.

CAPVT IX.

Ostenditur, CHRISTVM sibi etiam aliquid meruisse.

RESTAT postrema quæstio; An videlicet Christus operibus, ac laboribus suis, non solū nobis omnibus gratiā & gloriam acquisierit, sed etiam aliquid acquisierit sibi. Et quidē Theologi Doctores apud Magistrum, in 3. sent. dist. 18. conveniunt inter se, atq; vno consensu docent, Christum præter ea bona, quæ suis laboribus peperit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem.

Repugnat **CALVINVS** lib. 2. Instit. cap. 17. §. 6. *Quærens, inquit, an sibi meruerit, quod faciunt Lombardus, & Scholastici, non minus stulta est curiositas, quàm temeraria definitio, sibi hoc idem asserunt. Quid enim opus fuit descendere Ver-nicum Dei Filium, ut sibi acquireret quidquam novū? Et con-silium suum exponens Deus, omnē dubitationem exemit. Non enim Filij Stilitati consuluisse dicitur Pater in eius meritis, sed*

sed eum tradidisse in mortē, neq; ei pepercisse, quia mundum diligeret. Et notanda sunt loquutiones Prophetica; Puer natus est nobis. Item; Exulta filia Sion; Ecce Rex tuus Venit tibi. frigeret etiam aliqui confirmatio illa amoris, quam Paulus commendat, quod Christus pro inimicis mortem subierit. Inde etiam colligimus nationem sui non habuisse; Idq; clare affirmat, dicens; Pro illis sanctifico meipsum. Se etiam nihil acquirere testatur, qui fructum sanctitatis suæ in alios transfert. Et certè hoc maximè dignum observatu, quod Christus, et se totum addiceret in salutē nostram, quodammodò sui oblitus est. Hæc ille. Et paulò infra: Quibus meritis, inquit, assequi potuit homo, et iudex esset mundi, caput Angelorum, atq; et potiretur summo Dei imperio?

Hæc tamen nihil impediunt veritatem. Dicimus ergo, Christum meruisse sibi illa omnia, quæ accepit post passionem suam. Et probatur hoc primò expressis Scripturis. ad Philip. 2. Humiliauit semetipsum, factus obediēs & q; ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, &c. Ad Heb. 2. Videmus IESUM propter passionem mortis gloria & honore coronatum.

Respondet CALVINVS his testimoniis solùm significari, Christum post passionem suam habuisse gloriam, nō autem vnū fuisse causam alterius; sicut cū dicitur Luca ultimo: Oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam suam.

At imprimis etiam iste locus potest significare causam. est enim, ac si dictum esset; Oportet vincere, & sic triumphare. Deinde, non sunt omnino similia ista loca. Nam Philip. 2. & ad Heb. 2. habetur particula (PROPTER) quæ particula causam vbiq; significare solet. Deinde particula (ET) in illis verbis: Propter quod & Deus exaltauit illū, apertè indicat causam. Est enim sensus, Christus obediuit Deo, & vicissim Deus honorauit illum: sicut Matth. 16. post confessionem Petri, dicit ei Dominus: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. Vbi Hieronymus: Mercedem, inquit, recepit Vera cōfessio. Deniq; sic exposuerunt omnes Patres. CHRYSOSTOMVS hom. 7. in epist. ad Philip. Extremā, inquit, Christus præsstitit obedientiā, propterea accepit & supremum honorem, &c. Vbi hortatur Chrysostomus ad obedientiam & humilitatē: quæ exhortatio frigidissima esset, si illud, propterea, non diceret causam.

AMBROSIVS

AMBROSIVS in cap. 2. Philip. *Quid, inquit, & quantum humilitas mereatur, hic ostēditur.* &c. AVGVSTINVS tract. 104. in Ioan. hunc locū tractans: *Humilitas, inquit, claritatis est meritum, claritas humilitatis est pramium, sed hoc factū est in forma serui.* Vide etiam Cyrillum lib. 3. thesau. cap. 2. Basilium lib. 4. in Eunom. Augustinum lib. 2. contra Maximin. cap. 5 & lib. 3. ca. 2. Theophylactum, Oecumenium, Primasium, Bedam, Anselmū, & alios in hæc loca. Omnes enim ex his locis colligunt, Christum meruisse humilitate gloriam, non solum nobis, sed etiam sibi. Et certè longè tutius est, tot veteres Patres, Græcos & Latinos in Scripturarum explicatione sequi, quàm nouellos istos Doctores, qui non videntur sibi sapere, nisi omnibus contradicant. Præterea est etiam congruentia rationis; nam melius est, ceteris paribus, aliquid ex merito habere, quàm sine merito.

Si dicas, quare ergo non etiam gratiam & scientiam, & gloriam animæ habuit Christus ex merito?

Respondet B. THOMAS, 3. p. q. 19. art. 3. Christum debuisse habere omnia optimo modo. sunt autem quedam bona tam excellentia, vt melius sit illis nunquā carere, quàm ea acquirere ex merito, quia magis detrahit perfectioni alicuius carentia illorum ad tempus, quàm dignitas merendi: & tamen non potest quis ea mereri, nisi aliquando illis careat. Et talia sunt, gratia, gloria, sciētia, & præcipuè vnio hypostatica, quæ omnia Christus ab initio habuit. At gloria corporis, & nominis exaltatio minora sunt, quàm ipsa dignitas merendi, & ideo melius fuit carere illis ad tempus, & ex merito illa acquirere, quàm carere dignitate merendi.

CAPVT X.

Soluuntur argumenta Caluini.

” **N**EQVE argumenta CALVINI valde metuēda sunt. Nam cū ait; *Quid opus fuit descendere vnicum Filium Dei, vt sibi acquireret aliquid noui?* Respondeo, non eguisse Dei Filium vllare, nec descendisse, vt sibi aliquid acquireret. Nam qui descendit, Deus fuit, non homo; immodò hoc ipsum descendere fuit hominem fieri, & seipsum exinanire. At postquā descenderat, & formam serui acceperat, aliquid sibi acquisiuit in ea forma, quam

quam assumpserat; non in ea, qua descenderat. Potrò in forma serui aliquid ei defuisse ante resurrectionem, quis ambigere potest?

DICES, gloria corporis sequitur per se ex gloria animæ, at accessorium non cadit sub meritum. RESPONDEO, gloriã corporis nõ videri absolurè accessoriam. Nam sequitur ex gloria animæ secundũ Dei determinationem, & meritorum congruentiam. Deus enim voluit vt gloria animæ redundaret in corpus, quia gloria animæ acquiritur per actus animæ, qui in corpore exercètur, & ideo tam gloria animæ, quã gloria corporis cadit sub meritum. DEINDE quid prohibet, id quod accessorium est, cadere sub meritum. Etsi enim iam debitũ est ratione eius, cui accedit, tamen potest etiam cadere sub meritũ, vt alio quodam titulo debeat. Quare licet fateamur debitam fuisse Christo gloriam corporis, etiam si pro ea nõ laborãssset: tamen quia quod debetur vno modo, potest deberi etiam alio modo: ideo voluit Deus, vt gloria corporis deberetur Christo etiam iure præmij ac mercedis.

ALTERVM Caluini argumentum sumebatur ex his locis, vbi dicitur; Christus pro nobis laborãsse vsque ad mortem. *ce*
Rom. 8. *Proprio Filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illũ.* *ce*
Isaia 9. *Puer natus est nobis.* Zacharia 9. *Ecce Rex tuus venit tibi.* Ioan. 17. *Pro eis ego sanctifico me ipsum.* *ce*

RESPONDEO primũ, in nullo horum locorũ legi, propter nos tantũ Christum laborãsse. Proinde hæc omnia nihil aliud efficere, quã nobis Christi labores profuisse, quod minimè negamus. Addo deinde, in his locis nullam factam esse mentionem gloriæ ipsius Christi, quasi propter nos tantũ laborãssset, quia nos fuimus causa, sine qua non fuisset passus. Si enim Adam stetisset in ea innocentia, in qua conditus fuerat, sine dubitatione vlla, Dei Filius passus nõ fuisset: fortasse etiam nec carnem assumpssset, vt ipse etiam Caluinus docet lib. 2. Instit. cap. 12. §. 4.

Iam verò TERTIVM Caluini argumentũ illud erat. Frigeret confirmatio illa amoris, quam Paulus commendat, *ce*
Rom. 5. quod Christus pro inimicis mortem subierit. *ce*

SED respondeo, nihil impedire meritũ proprium, quod minus ostendatur ardor caritatis Dei erga homines. Nam in primis Scripturæ vt plurimũ extollunt caritatẽ Dei Patris, qui

qui nihil lucrari poterat, Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum, &c.* Rom. 8. *Proprio Filio non peperit, &c.*

Deinde etiam Christi maxima apparet caritas, si respicias diuinam eius personam, cui nihil accessit utilitatis; & hoc Paulus nobis proponit 2. Cor. 8. *Scitis, inquit, gratiam Domini nostri Iesu Christi, qui propter nos egenus factus est, cum esset diues.* Et Philip. 2. *Cum in forma Dei esset, semetipsum exinanuit, &c.*

Deniq; etiã Christi hominis apparet maxima caritas, quia poterat ipse sine passione & morte per alios actus mereri sibi gloriam corporis, & nominis exaltationem, & tamen mori uoluit, & pro inimicis mori, ut copiosa esset redemptio. Quod autem Christus non sui omnino oblitus fuerit, ut CALVINUS dicit, patet ex uerbis illis Ioan. 17. *Clarifica me Pater caritate, quam habui apud te, &c.* Vbi postulat à Deo gloriam resurrectionis, & nominis exaltationem; ut exponit eo loco S. Augustinus.

- » Argumentum POSTREMVM illud fuit; Quibus meritis al-
- » sequi potuit homo, ut iudex esset mundi, & caput Angelorum,
- » atq; ut summo Dei imperio potiretur, atque in eo resideret
- » maiestas illa, cuius millesimam partem cunctæ hominum &
- » Angelorum virtutes attingere nequeunt?

Sed facilis solutio est. Non enim docemus, Christum suis meritis id assequutum, ut esset caput Angelorum, & summo Dei imperio potiretur, atq; in eo Dei maiestas resideret. Si enim id meruisset, unionem hypostaticam meruisset, quod Augustinus apertè negat libro de prædestin. Sanct. cap. 15. & nos etiam paulò antè negauimus.

Porro, ut iudex esset mundi, facilè Christus mereri potuit. Nam Christi merita, si nõ fuissent sufficientia ad hoc, ut ipse fieret iudex mundi, multò minus fuissent sufficientia ad reconciliationem totius mundi. Maius enim & difficilius fuit totius mundi peccata expiare, quàm mundi iudicem constitui. Et tamen 1. Ioan. 2. dicitur, Christi sanguis esse propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.

Finis secundæ Controuersie generalis.

LAVS DEO, VIRGINIQUE MATRI MARIE.